

EUnetHorse
IMPROVING RESILIENCE OF EQUINE FARMS

Projekt EUnetHorse – sieć wymiany wiedzy dla sektora końskiego

Ewa Metera-Zarzycka

Polski Związek Hodowców Koni

1 marca 2023 r. rozpoczęła się realizacja projektu EUnetHorse – europejskiej sieci wymiany wiedzy i uczenia się typu każdy z każdym między podmiotami i zainteresowanymi stronami sektora koni. Projekt finansowany jest z unijnego programu finansowania badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa”.

Konsorcjum projektu stanowi 15 instytucji związanych z hodowlą i użytkowaniem koni z 8 krajów Unii Europejskiej (Belgii, Finlandii, Francji, Hiszpanii, Niemiec, Polski, Portugalii, Rumunii) oraz Szwajcarii. Koordynatorem projektu jest IFCE (Francuski Instytut Konia i Jeździectwa), a pozostali członkowie reprezentują m.in. uczelnie wyższe i instytuty naukowe oraz organizacje rolnicze i pozarządowe.

Główne cele projektu to:

1. Poprawa rentowności, warunków pracy i rozwój branży zgodnie z oczekiwaniami konsumentów.
2. Poprawa zdrowia i dobrostanu koni.
3. Zrównoważenie produkcji w gospodarstwach zajmujących się hodowlą i chowem koni w celu ograniczenia zużycia zasobów naturalnych.

Cele te mają być osiągnięte przede wszystkim poprzez rozpowszechnianie wiedzy i dobrych praktyk wśród hodowców i użytkowników koni.

Projekt ma również na celu stworzenie struktury wspomagającej hodowców oraz osoby utrzymujące i użytkujące konie poprzez lepsze przygotowanie do pracy ekspertów – profesjonalnych doradców, a także nauczycieli zawodów związanych z końmi.

Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2023-2026, a konferencja podsumowująca zaplanowana jest na początek 2027 r. w Brukseli.

Polski Związek Hodowców Koni pełni rolę koordynatora krajowego i odpowiada za:

- stworzenie i prowadzenie sieci krajowej AKIS (systemu rozpowszechniania wiedzy i innowacji rolni-

czych) w części dotyczącej koni, aby ułatwić przepływ informacji pomiędzy nauką i praktyką,

- zmapowanie sytuacji w kraju na podstawie ankiet i wywiadów,
- udział w sieci europejskiej, wzajemne wizyty hodowców w innych krajach,
- stworzenie sieci doradców i trenerów (nauczycieli) zawodu,
- identyfikację potrzeb i braków oraz dopasowanie i przetestowanie najlepszych rozwiązań,
- rekomendacje dla hodowców oraz ustawodawców,
- tworzenie bazy rozwiązań, przetestowanie ich w praktyce i ocenę dopasowania,
- tworzenie instrukcji technicznych,
- przegląd i adaptację istniejących rozwiązań cyfrowych,
- szkolenia i warsztaty krajowe i międzynarodowe, wizyty studyjne oraz szkolenia online, dla hodowców oraz doradców i nauczycieli zawodu,
- rozpowszechnianie wiedzy przez stronę internetową, social media, artykuły w prasie branżowej, udział w konferencjach i targach rolniczych, a także stworzenie bazy wiedzy dotyczącej koni w EUfarmBook.

W czerwcu ubiegłego roku w Haras du Pin (Francja) odbyło się oficjalne spotkanie rozpoczynające projekt oraz pierwsze wizyty krzyżowe u hodowców i użytkowników koni. W pierwszym etapie projektu skupiono się na przygotowaniu odpowiednich metod komunikacji z odbiorcami projektu (stworzeniu strony internetowej www.eunethorse.eu i social mediów), wyborze ekspertów i doradców do Krajowych Rad Naukowo-Technicznych oraz Krajowych Rad Doradczych. Następnie na podstawie wywiadów z hodowcami został przygotowany profil każdego kraju, określono problemy i potrzeby, a także zidentyfikowano już istniejące rozwiązania.

Pod koniec listopada 2023 r. odbyły się pierwsze krajowe warsztaty na temat problemów i potrzeb hodowców koni w Polsce. Podczas warsztatów grupa ekspertów na podstawie danych z wywiadów z hodowcami oraz własnego doświadczenia, opracowała listę najważniejszych problemów i potrzeb sektora koniowatych w Polsce, obejmujących trzy obszary tematyczne projektu EUnetHorse. W obszarze społeczno-ekonomicznym, według ekspertów potrzeby takie, jak wysoka świadomość i poziom wiedzy społeczeństwa na temat koni, odpowiednio wyszkoleni pracownicy do obsługi i szkolenia koni, wysoka opłacalność produkcji (hodowli) mogą być zapewnione przede wszystkim po-

przez transfer „wiedzy do praktyki”. W obszarze zdrowia i dobrostanu koni stwierdzono braki w wiedzy dotyczącej (m.in. naturalnych potrzeb koni, ich odchowu, żywienia, opieki, użytkowania), przedmiotowe traktowanie koni, małą dbałość o ich psychikę, a jednocześnie często przesadną nadopiekuńczość użytkowników amatorskich. Zwrócono uwagę na słaby dostęp do dobrych lekarzy weterynarii (hipiatrów) w terenie i często zbyt schematyczne leczenie koni. Omawiając obszar zrównoważonej produkcji, uznano, że najważniejszymi działaniami są: badanie i upowszechnianie wpływu koniowatych na środowisko, szkolenie z dobrych praktyk gospodarowania na użytkach zielonych, wykorzystania obornika, czy alternatywnych źródeł wody i energii, zmniejszanie negatywnych skutków zmian klimatu.

Wyniki warsztatów krajowych zostały przedstawione podczas warsztatów europejskich, które odbyły się w Lyonie (Francja) na początku grudnia. Podczas szkoleń porównywano problemy stwierdzone w poszczególnych krajach, szukano wspólnych potrzeb, dla których rozwiązania mogłyby zostać zidentyfikowane w projekcie.

Ustalono następujące najważniejsze potrzeby na poziomie europejskim:

1. W obszarze społeczno-ekonomicznym:

- poprawa opłacalności/zmniejszenie kosztów produkcji,
- poprawa warunków pracy,
- sposoby pozyskiwania dostępu do ziemi rolnej,
- poprawa wizerunku sektora.

2. W obszarze zdrowia i dobrostanu:

- poprawa warunków utrzymania,
- zapobieganie chorobom.

3. W obszarze zrównoważonej produkcji:

- dostosowanie i zarządzanie zasobami z uwzględnieniem zmian klimatu,
- poprawa różnorodności biologicznej poprzez działalność związaną z końmi,
- zarządzanie użytkami zielonymi.

W ramach warsztatów europejskich odbyła się również pierwsza wizyta „krzyżowa” z udziałem hodowców z poszczególnych krajów partnerskich, w tym z Polski. Odwiedzono gospodarstwo, w którym hodowane są konie sportowe, a także prowadzona jest stacja ogierów. Drugim miejscem był ośrodek, gdzie konie utrzymywane są w systemie otwartym.

Główne zadania w projekcie przewidziane na 2024 r. to:

- Opracowanie bazy istniejących rozwiązań gotowych do wdrożenia przez hodowców i użytkowników koni.
- Przygotowanie szkoleń i dni demonstracyjnych zaplanowanych na 2025 r.
- Stworzenie krajowej sieci ekspertów – nauczycieli, doradców i trenerów (TANet).
- Organizacja drugich krajowych warsztatów dotyczących oceny istniejących rozwiązań w kwietniu w Stadninie Koni w Walewicach.
- Organizacja warsztatów europejskich i wzajemnych wizyt „krzyżowych” w maju w Getyndze (Niemcy) i w październiku w Polsce.

Zachęcamy wszystkich do odwiedzenia strony internetowej www.eunethorse.eu oraz mediów społecznościowych projektu. Zainteresowanych udziałem w projekcie zapraszamy do kontaktu z autorką (zarzycka@pzhk.pl; tel. 797-328-361).

Kilka słów na temat kolejności wchodzenia krętorogich (Bovidae) do doju

Marcin T. Górecki

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu,
Katedra Zoologii

Udomowienie zwierząt było jednym z największych przełomów w dziejach ludzkości. Przez większość historii naszego gatunku, ludzie pozyskiwali pokarm z natury jako łowcy i zbieracze, a udomowienie otworzyło przed nimi nowe możliwości i perspektywy oraz umożli-

wiło powstanie cywilizacji. Posiadanie zwierząt domowych dawało i daje ludziom szereg korzyści, są to m.in.: praca zwierząt, mięso, mleko, jaja, skóry, wełna, pióra, odchody. Zwierzęta domowe zaspokajają nie tylko potrzeby materialne ludzi, ale również emocjonalne; obecnie biorą też udział w różnych terapiach (dogoterapia, felinoterapia, hipoterapia itd.).

Mleko i jego przetwory stanowią bardzo ważną grupę produktów w codziennym żywieniu człowieka. W celu pozyskania mleka konieczny jest dój zwierząt, z którym wiąże się zagadnienie kolejności wchodzenia do doju (*milking order*).

Na temat kolejności wchodzenia do doju zwierząt domowych z rodziny krętorogich opublikowano wiele prac, a celem niniejszego artykułu jest przybliżenie wyżej wymienionego zagadnienia na podstawie literatury, zwłaszcza dotyczącej bydła domowego oraz kóz i owiec domowych.

Zwierzęta domowe żyją w warunkach, które różnią się bardzo od życia w środowisku naturalnym (od systemu chowu zależy, jak duże są te różnice). Człowiek zapewnia zwierzętom domowym schronienie i pokarm oraz